

Hírek, ismertetések

Összeállította: CSERNY Tibor

Események, rendezvények

Beszámoló a GeoMATES '22 – Geomatematikai

Ankét 2022 rendezvényéről

2022. május 19–21.

A GeoMATES 2022 konferencia, ami egyben a 22. Magyar Geomatematikai Ankét friss tartalommal töltötte meg a nagy hagyományú rendezvény legújabb állomását. Az esemény a Magyarhoni Földtani Társulat (MFT) Geomatematikai és Informatikai Szakosztálya és az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont (CSFK) Földtani és Geokémiai Intézetének társrendezésében került megrendezésre, az MTA X. Osztály, Geomatematikai Albizottsága, az Alkalmazott Földtudományi Klaszter, a Doktoranduszok Országos Szövetsége, az MFT Dél-Dunántúli Területi Szervezete és a Pécs-Baranya Ipar-kamara részvételével immár hagyományosnak mondható helyszínen a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottságának székházában.

Szervezők korábbi évekhez hasonló fókusz témák (rezervoár geológia, környezeti monitoring adatok feldolgozása, mérnök-geológiai geomatematikai alkalmazások stb.) mellett, a konferencia hagyományos hallgatósága számára új tudományterületek képviselői felé is nyitottak. Ilyenek témák voltak a klímaváltozás és extrémítások vizsgálata, vagy pl. az űrkutatás és távérzékelés kérdésköre.

A konferenciát megelőzően két hibrid és egy jelenléti kurzus is helyet kapott. Egyet Dr. Manfred MUELSEE (AWI, Climate Risk Analysis Ltd.) számos Science- és egy Nature cikk első szerzője tartott idősorok trendanalíziséről, Prof. SZABÓ Norbert Péter (Miskolci Egyetem) többváltozós adatelemző módszerek környezeti adatokon való alkalmazásáról, míg Dr. GEIGER János (Geochem Kft.) földtudományi adatokat terhelő bizonytalanság kérdéséről értekezett a résztvevőkkel. A konferencia első napja Dr. FEDOR Ferenc (MFT Geomatematikai és Informatikai Szakosztály elnök) megnyitójával, valamint Prof. Stephen MOJZSIS (CSFK és University of Colorado) és Qinghua DING (University of California Santa Barbara) plenáris előadásaival indult és poszterelőadások bemutatásával zárult. Ezt követően egy nap alatt 8 szekció és került párhuzamosan megrendezésre, melyek első előadásaként egy-egy „keynote speaker” osztotta meg gondolatait és eredményeit a témában Magyarország vezető felsőoktatási intézményeiből (pl. ELTE, PTE, ME) és ipari szereplőtől (pl. MOL Nyrt.), ezzel inspirálva a hallgatóságot a tudományos diskurzusra. A konferenciát Dr. HATVANI István Gábor (MFT Geomatematikai és Informatikai Szakosztály titkár) zárta.

A 95 résztvevő (90 személyes és 5 online) több mint 15 országból (pl. Brazília, Románia, Ecuador, Horvátország, USA, Törökország, stb.), több mint 25 különböző intézményből, egyetemről állami-, és akadémiai kutatóintézetektől, vagy az ipari szférát képviselő cégektől érkezett. Összesen 50 előadás hangzott el közel 15 órányi tudományos tartalommal és 14 poszter került bemutatásra elektronikus formában e-poszter kivetítőkön, hogy ezzel is csökkentjük a rendezvény ökológiai lábnyomát. A kon-

ferencián elhangzott előadásokból egy 91 oldalas ISBN számmal ellátott absztraktkötet jelent meg a Szakosztály vezetőségének szerkesztésében és a Pécsi Akadémiai Bizottság kiadásában.

Röviden összefoglalva a tapasztalatokat, örömdetes, hogy rendkívül sok fiatal kutató, PhD és MSc hallgató vett részt a konferencián, hogy több országból sikerült résztvevőket megszólítani és magyar, illetve külföldi neves professzorokat felkérni plenáris és keynote előadások megtartására, és, hogy valós viták alakultak ki egy-egy előadást követően. Ezek együtt járultak hozzá, hogy a 2019-es eseményhez képest a színvonal növekedése minden visszajáró résztvevő szerint jelentősen növekedett. Szükséges megjegyezni, hogy a konferencián elhangzott előadásokból két peer-reviewed különszám jelenik majd az International Journal on Geomathematics (Springer) és Central European Geology c. Akadémiai Kiadó által gondozott tudományos folyóiratban, melyre előre láthatólag legalább 20 dolgozat fog beérkezni.

A közösségi élményekre is kitérve meg kell említeni a nagy sikerű „ice-breaker” eseményt, ami az 1. nap estéjén került megrendezésre, majd másnap a pécsi Kodály Központban a Pannon Filharmonikusok koncertjét követően egy galavacsorára került sor, melyen díszvendégként a zenekar vezető karmestere, BOGÁNYI Tibor is jelen volt. E rendezvények és a konferencia egésze elősegítette a résztvevők közötti együttműködések építését, és a magyar szakma nemzetközi láthatóságát.

Szervezők ezúton is köszönik a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal Mecenatúra pályázatának és az Alkalmazott Földtani Klaszternek az anyagi támogatását, a Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont vezetőségének és titkárságának állhatatos munkáját, és mindenkinek a hozzájárulását, aki részt vett a szervezésben; nélkülük nem jöhetett volna létre ez a sikeres rendezvény.

FEDOR Ferenc elnök, HATVANI István Gábor titkár

Beszámoló a Magyarhoni Földtani Társulat

Őslénytani–Rétegtani szakosztályának 25.

vándorgyűléséről

2022. július 9–11.

Társulatunk Őslénytani–Rétegtani szakosztálya az idén július 9–11 között a Balaton-felvidéki, Tótvázsonyban tartotta immár hagyományos vándorgyűlését. A rendezvény helyszínül választott Bakony Panziót teljesen belakta a 71 résztvevő és a panzióhoz tartozó konferenciaterem is megfelelt a céljainknak. A jelentkezők 33 előadást tartottak és 8 posztert mutattak be. A 15 perces előadások és a poszterek az idén is teljes keresztmetszetét nyújtották az elmúlt egy évben született őslénytani–rétegtani vonatkozású új eredményeknek. Az előadások témája a földtörténeti korok és a vizsgált ősmaradványcsoportok tekintetében egyaránt nagyon változatos volt. A triász, jura, kréta, eocén, oligocén, miocén, pliocén, pleisztocén és holocén tematikájú előadások tárgyát mikrofossziliák (conodonták, kagylós-rákok) és nagyforaminiferák, magasabb rendű gerinctelen és gerinces állatok maradványai jelentették, de elhangzottak rétegtani és geokémiai vonatkozású előadások is. Az idén nem volt önálló „iharkúti-

blokk”, mint korábban oly gyakran, de a dinoszauruszok most sem hiányoztak: a kutatók az erdélyi őshüllőkkel kapcsolatos legújabb eredményeiket adták elő. Volt viszont egy „ipolytárnóci-blokk”, amelyben a régóta ismert miocén ősszállatábnymos lelőhelyen tett legfrissebb eredményekről hallhattunk. Érdekes volt, hogy az idén több előadás is módszertani témájú volt – ezek sokunk számára különösen érdekesek voltak.

A szakosztály vezetősége az idén is díjazta a legjobb hallgatói előadásokat. MSc kategóriában Román Zsófia, PhD kategóriában Magyar János kapott oklevelet és könyvjutalmat.

A tótvázsonyi vándorgyűlés a jól bevált forgatókönyvet követte: csütörtök egész nap és szombat délelőtt előadások, pénteken terepi program. A konferenciához kapcsolódó egynapos buszos terepbejárás megállói az idén a következők voltak: Barnag (Akolomb, középső triász.), Pula (pliocén tufagyűrű), Nyirád (középső miocén Lajtai Mészkö), Sümeg (jura és kréta rétegsorok). Sümegen felkerestük a Mogyorós-domb klasszikus, de jelen állapotában nagyon elhanyagolt alapszelvényét, és a Sintérlapi-kőfejtő felső kréta rétegeit. Szintén a sümegi program része volt az újonnan elkészült Mogyorós-dombi Kovakő Látogatóközpont és Ramasetter-ház őslénytani és helytörténeti kiállításának megtekintése is.

A hagyományoknak megfelelően a szakosztály vezetősége az idén is megszerkesztette és kiadta a „sárga füzetet”. Ez az ISBN számmal ellátott kiadvány évről-évre közli a vándorgyűlés előadásainak absztraktjait és a terepbejárás megállóinak leírását.

Az idei vándorgyűlés a 25. volt a hasonló rendezvények sorában. Ezen ünnepi alkalomból minden résztvevő egy apró ajándékot – a sümegi felső kréta ősteknős képével díszített bögrét – kapott ajándékba.

*Főzy István
szakosztályi elnök*

Személyi hírek

A Miskolci Egyetem szenátusa a Műszaki Földtudományi Kar előterjesztésére 2022. év június 25-én 2 fő részére rubin, 18 fő részére vas, 13 fő részére gyémánt, 26 fő részére aranyoklevelet adott ki.

Tagtársaink közül

Vasdiplomát kapott: ERDÉLYI Tibor, Dr. HORN János, Dr. NÉMEDI Varga Zoltán, Dr. SOMOS László

Gyémántdiplomát kapott: Dr. SZALÓKI István

Aranydiplomát kapott: HAJDU Dénes, KOVÁCS András

Szívből gratulálunk!

Gyász hír

Fájdalommal tudatjuk, hogy

KISS Klára tagtársunk 2022. április 11-én,

BIHARI Dániel tagtársunk 2022. április 12-én elhunyt!

Emlékük szívünkben és munkáinkban tovább él!

Prof. Dr. Trunkó László (1935–2022)

Budapesten nőtt fel, 1953-ban érettségizett a II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban. Ekkor kezdte meg egyetemi tanulmányait az ELTE geológus szakán, ahol a paleontológia érdekelte legjobban.

Az 1956-os forradalom alatt Németországba távozott, ott szerzett geológus diplomát. Karlsruhe-ban telepedett le, mindvégig az ottani múzeumban volt állása. A helyi egyetemen előadóként dolgozott, professzori címet kapott. Diploma után megnősült karlsruhei születésű feleségével, Erikával, és két gyermekükkel egy közeli községben éltek.

Hivatali elfoglaltsága mellett Magyarország földtanával foglalkozott. Német és angol nyelvű könyvével (TRUNKÓ 1969, 1996) sokat tett országunk megismertetéséért külföldön, ahol a magyar nyelv ismeretének hiányában ez volt sokáig az egyetlen elérhető forrás hazánk geológiájára vonatkozólag.

Ehhez a munkájához az 1960-as években támogatást kapott VADÁSZ professzortól, és eltiltást a hatóságoktól. Konkrét segítséget, támaszt és szállást a korábbi évfolyamtársai adtak, eleinte főleg SZABÓ Péter, majd BÁLDI Tamás és MÜLLER Pál. Később fiatalabb kollégákkal is kapcsolatba került, így kirándulásvezetője társszerzői (TRUNKÓ et al. 2000), majd kezdeményezésére és fordításában került kiadásra német nyelven PÁLFY József könyve.

Említett munkái:

TRUNKÓ L. 1969: Geologie von Ungarn. – Gebrüder Borntraeger, Berlin, Stuttgart, 257 p.

TRUNKÓ L. 1996: Geology of Hungary. – Gebrüder Borntraeger, Berlin, Stuttgart, 464 p. (az angol szöveget ellenőrizte FÖLDVÁRI, Gábor Z. Sydney)

TRUNKÓ L., MÜLLER P., BUDAI T., CSILLAG G., KOLOSZÁR L. 2000: Ungarn. Bergland um Budapest, Balaton-Oberland, Südbakony. – Gebrüder Borntraeger, Berlin, Stuttgart. 158 p.

PÁLFY J. 2000: Kihaltak és túlélők. Vince Kiadó Budapest, 222 p. A könyvet lefordította és a német kiadást kezdeményezte TRUNKÓ L.)

BÁLDINÉ BEKE Mária és BÁLDI Katalin

Könyvismertetés

Főzy István: Ablak a múltba (Akadémiai Kiadó MeRSZ)

A kötet betekintést kínál az őslénytan (paleontológia) tudományába. Személyes és közérthető stílusban szól a kőületek valós természetéről, keletkezésük módjáról és jelentőségükről. Ismerteti a föld- és az élettörténet néhány kiemelten fontos eseményét, ilyen

módon betekintést kínál a több mint négy milliárd éves élet történetébe. Külön fejezetek foglalkoznak a világ nevezetes ősmaradvány-lelőhelyeivel, a Kárpát-medence kőületeivel, a dinoszauruszokkal és a tömeges fajkihalások okaival.

A kötet az alábbi fejezetekre tagolódik

Előszó

1. A felfedezés öröme
2. A kőületek valós természete
3. A paleontológia helye a tudományok között
4. Őslénytani munkamódszerek
5. Nevezetes ősmaradvány-lelőhelyek
6. A Kárpát-medence ősmaradványai
7. A kőületek jelentősége

8. A fosszilis rekord

Epilógus

Ajánlott magyar nyelvű irodalom

Ajánljuk a könyvet a földtörténet első olyan élőlényeiért, akik képesek elgondolkodni saját múltjukon, és ráadásul magyarul is értenek; ajánljuk a diákoknak és azoknak, akik valaha diákok voltak. Mindenkinek, akit érdekel a természet és az élet története. Azoknak, akik kíváncsiak a múltra, és szeretnének bepillantani a jövőbe is.

Az Akadémiai Kiadó MeRSZ oldala előfizetős, de regisztráció után 24 órai ingyenes hozzáférés lehetséges.

Forrás: <https://mersz.hu/fozy-ablak-a-multra>